

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ТАКТИКИ ДОПИТУ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВЧИНЕНІ ОРГАНІЗОВАНОЮ ГРУПОЮ ТА ЗЛОЧИННОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Іван Володимирович ЛИСЕЙКО,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

При розслідуванні будь-якого кримінального правопорушення велике значення відводиться допиту. Слід підтримати тих науковців, які вважають, що допит є не лише найбільш поширеною слідчою (розшуковою) дією, але й найбільш ефективною для одержання інформації про скоєне кримінальне правопорушення та пов'язані з ним події [2, с. 4; 2, с. 3].

Слід враховувати, що допити підозрюваних по цій категорії кримінальних правопорушень здебільшого тривають у конфліктних ситуаціях, коли допитуваний не визнає своєї участі у злочині; не заперечує своєї участі у вчиненні злочину, проте наполягає, що не усвідомлював протиправного характеру своїх дій; перекладає вину на співучасників; відмовляється від спілкування зі слідчим або дає неправдиві (суперечливі) показання [3, с. 24]. Тому найважливішим тактичним завданням проведенням допиту членів організованої групи або злочинної організації є подолання психологічної згуртованості цього злочинного колективу [4, с. 157]. На думку В.Ю. Шепітько доцільно переконувати допитуваного у непотрібності його для угруповання, спробах перекласти відповідальність на нього, наявності відомостей, які можуть скомпрометувати його в очах інших членів групи [5, с. 435].

Враховуючи те, що організована група передбачає наявність мінімум трьох суб'єктів злочинної діяльності, необхідно визначити, кого із підозрюваних слід допитувати першим. Вдалим з цього приводу є висновок О.А. Мусієнко, про те, що у першу чергу доцільно допитувати тих, хто за наявними у розпорядженні слідчого відомостями (у тому числі не процесуальними) більш схильний до дачі правдивих показань (відігравали другорядну роль у злочині, мають позитивні особистісні якості) або відносно яких зібрана більша кількість доказів [6, с. 125].

Поряд із зазначеним, ефективним тактичним прийомом проведення допиту підозрюваного, який не є організатором групи, може бути роз'яснення можливості укладання угоди про визнання винуватості із прокурором, що передбачає викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами (п. 3 ч. 4 ст. 469 КПК України) [7]. Такий засіб є ефективним, адже укладення угоди про визнання винуватості передбачає призначення узгодженого сторонами покарання, яке може бути найменш тяжким у рамках відповідної санкції статті КК України.

Наступним видом допиту, який має місце під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, що вчиняються організованими групами та злочинними організаціями – це допит потерпілого та свідка. Ці види допиту, на відміну від допиту підозрюваного, як правило, не характеризуються конфліктністю свого перебігу. Однак слід враховувати можливість погроз з боку членів злочинного об'єднання як однієї із форм протидії досудовому розслідуванню. У такому разі при виникненні ситуації, коли особа прямо відмовляється давати свідчення та через застосування до неї таких погроз слідчий повинен повідомити особі про можливість вжиття щодо неї або її членів сім'ї заходів безпеки, що передбачені КПК України та Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [8]. У зв'язку із цим, рекомендується проводити допити таких осіб одразу ж після вчинення кримінального правопорушення, так як ще не задіяні механізми протидії розслідуванню з боку організованих злочинних груп, відсутній фактор впливу на цих осіб.

Слід також відзначити, що при проведенні одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб між потерпілим, свідком та підозрюваним виникає ризик негативного психологічного впливу з боку підозрюваного. Із метою його мінімізації та забезпечення безпеки таких осіб доцільним буде проведення вказаної слідчої (розшукової) дії у режимі відеоконференції у порядку ст. 232 КПК України. При проведенні допиту у режимі відеоконференції має місце зниження взаємного психологічного впливу учасників цієї слідчої (розшукової) дії один на одного.

Вважаємо, що зазначені рекомендації сприятимуть вирішенню тих тактичних завдань, які стоять перед слідчим під час допиту у кримінальних провадженнях про кримінальні правопорушення, вчинені організованою групою та злочинною організацією.

Список використаних джерел

1. Тактика допиту : навч. посіб. / В. П. Бахін, В. К. Весельсь кий. Київ : НВТ «Правник», 1997. 67 с.
2. Волобуєв А. Ф. Тактика допиту : лекція. Харків : ун-т внутр. справ, 1997. 28 с.
3. Чернявський С. С. Теоретичні та практичні основи методики розслідування фінансового шахрайства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2010. 36 с.
4. Лавренюк В.В. Особливості методики розслідування крадіжок з проникненням у житло, вчинених організованими групами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2015. 241 с.
5. Криміналістика. За ред. В. Ю. Шепітька. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 728 с.
6. Мусієнко О. Л. Теоретичні засади розслідування шахрайства в сучасних умовах: монографія / за ред. В.Ю. Шепітька. Харків: Право, 2009. 168 с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
8. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>.